

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله

نقش حمایت اجتماعی در جهت گیری زندگی بیماران مبتلا به ایدز

یاسمین حاجتی*

*کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز

چکیده

در بحث‌های مربوط به ایدز، بعد از ناامیدی متخصصان از درمان قطعی بیماری، از جمله عواملی که مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته، جهت‌گیری زندگی در بیماران مبتلا به ایدز است. هدف از این پژوهش، بررسی نقش پیش‌بینی‌کننده حمایت اجتماعی در جهت‌گیری زندگی بیماران مبتلا به ایدز بود. به این منظور، ۴۵ نفر از میان بیماران مبتلا به ایدز در شهرستان اهواز با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای سنجش متغیرها از پرسشنامه حمایت اجتماعی شربون و استوارت و پرسشنامه جهت‌گیری زندگی کارور، شی‌یر و بریجز استفاده شد. نتایج نشان داد که حمایت اجتماعی نقش معناداری در پیش‌بینی جهت‌گیری زندگی در مبتلایان به ایدز دارد. بنابراین نتایج پژوهش، حمایت اجتماعی عامل مهمی در نوع جهت‌گیری مبتلایان به ایدز نسبت به زندگی و شرایط بیماری آن‌ها است.

کلید واژه‌ها: حمایت اجتماعی؛ جهت‌گیری زندگی؛ بیماران مبتلا به ایدز

مقدمه

ایدز بیماری است که به لحاظ ایجاد مشکلات اجتماعی فراوان، تفکرات سوء حاکم بر جامعه و برچسب اجتماعی، نه تنها از جنبه جسمانی بلکه از بعد سلامت روانی نیز وضعیت بیماران را متأثر کرده و منجر به بروز مشکلات فراوان در فعالیت‌های مفید و علائق آنان می‌شود (کارلوس، نیکولاس، مک گیسون و ویلسون، ۲۰۱۲). این بیماری مسیر زندگی فرد را تغییر می‌دهد و باعث کاهش اعتماد به نفس، افزایش احساس آسیب‌پذیری، علایم جسمانی و افکار آشفته در مبتلایان می‌شود. عملکرد روزانه، فعالیت‌های اجتماعی و آرامش فکری را دچار نابسامانی می‌کند و در عوض نقش‌های جدیدی را مطرح می‌سازد. به طور کلی ایدز بیماری است که تأثیر عمیقی بر کیفیت زندگی مبتلایان دارد. سلامتی، زندگی خانوادگی، فعالیت‌های گروهی و اجتماعی، پیشرفت اقتصادی و تکامل فردی از جمله عواملی هستند که کیفیت زندگی فرد مبتلا را متأثر می‌سازند (گریسون و همکاران، ۲۰۰۴).

یکی مولفه‌های مربوط به کیفیت زندگی بیماران ایدز جهت‌گیری زندگی است. جهت‌گیری زندگی اشاره به دیدگاه و نگرش کلی فرد نسبت به زندگی و رویدادهایی است که برای او اتفاق می‌افتد یا در آینده اتفاق خواهد افتاد. جهت‌گیری زندگی در واقع منعکس‌کننده تفاوت‌های افراد در خوش‌بینی یا بدبینی است (شی‌یر و همکاران، ۱۹۸۵؛ به نقل از صادقی، ۱۳۸۴). خوش‌بینی نقش مهمی در سازگاری با رویدادهای استرس‌زای زندگی دارد. هنگام روبه‌رو شدن با یک چالش، افراد خوش‌بین حالت اطمینان و پایدار دارند، حتی اگر پیشرفت، سخت یا کند باشد اما افراد بدبین مردود و ناپایدارند. این تفاوت ممکن است در شرایط سخت بیشتر باشد. خوش‌بین‌ها بر این باورند که نامایمات می‌توانند به شیوه موفقیت‌آمیزی اداره شوند. اما افراد بدبین انتظار بدبختی دارند خوش‌بینی یا بهره‌گیری از راهبردهای کنارآمدن فعال ارتباط دارد و نگرش‌ها و گرایش‌های مثبت برنامه‌ریزی برای بهبود، جستجوی اطلاعات و بازسازی موقعیت‌های بد بر حسب مثبت‌ترین جنبه‌هایشان را پیش‌بینی می‌کند (اسنایدر و لویز، ۲۰۰۲). بنابراین نوع جهت‌گیری زندگی افراد می‌تواند نقش موثری در کیفیت زندگی داشته باشد. بویژه در افراد مبتلا به بیماری‌های خاص و غیر قابل درمان مانند ایدز نوع جهت‌گیری زندگی (خوش‌بینی یا بدبینی) می‌تواند نقش موثری در کیفیت زندگی آنان داشته باشد (هادسون و همکاران، ۲۰۰۴).

وحشت از بد نامی و طرد شدن از طرف خانواده و دوستان سبب می‌شود که آنها بیمار یشان را مخفی سازند که این مسئله می‌تواند موجب گسترش آلودگی شود. خانواده می‌تواند با حمایت اجتماعی و روانی امکان زندگی آنها را در کنار خود فراهم کند که موجب تطابق مناسب با بیماری‌شان می‌شود. در خانواده‌هایی که روابط بین افراد در آنها بر اساس عشق، اعتماد و اطمینان است، بهترین مکان برای حمایت از افراد مبتلا به ایدز است (پیراسته مطلق و نیک منش، ۱۳۹۱).

نتایج چنین تحقیقاتی می‌تواند علاوه بر بررسی کیفیت زندگی و شاخص‌های مرتبط با آن از جمله حمایت اجتماع و خوشبینی، پیشنهادهای کاربردی و مستند در جهت بهبود شرایط این بیماران ارائه دهد. به طور کلی نتایج این تحقیق می‌تواند به خانواده‌ها، مشاوران و مددکاران اجتماعی، روانشناسان و حتی مردم عادی کمک کند تا در برخورد با این بیماران دقت و مهارت کافی داشته باشند. لذا مساله اصلی در این پژوهش بررسی نقش پیش‌بینی‌کننده حمایت اجتماعی در جهت‌گیری زندگی در بیماران HIV بود. سوال مطرح شده به این صورت بود که آیا حمایت اجتماعی نقش معناداری در پیش‌بینی جهت‌گیری زندگی در بیماران HIV دارد؟

* e-mail: i.sajjadian@gmail.com

روش

شرکت کنندگان

تحقیق حاضر میدانی و از نوع تحقیقات توصیفی- همبستگی است که در آن از روش ضریب همبستگی و برای بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی متغیرها نیز از تحلیل رگرسیون با روش گام‌به‌گام استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه بیماران مبتلا به HIV در اهواز می‌باشند. نمونه بیماران مبتلا به HIV در این تحقیق شامل ۴۵ نفر از بیماران مبتلا به HIV هستند که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده‌اند.

ابزار

پرسشنامه حمایت اجتماعی: برای سنجش حمایت اجتماعی از مقیاس حمایت اجتماعی (MOS) شربورن و استوارت (۱۹۹۱) استفاده شد. این آزمون که میزان حمایت اجتماعی دریافت شده توسط آزمودنی را می‌سنجد، دارای ۱۹ عبارت و یک ابزار خودگزارش‌دهی است که آزمودنی میزان مخالفت یا موافقت خود با هر یک از عبارات را در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (از هیچ‌وقت=۱ تا همیشه=۵) مشخص می‌سازد. پایین‌ترین امتیاز در این آزمون ۱۹ و بیشترین امتیاز ۹۵ است. برای به دست آوردن نمره کلی همه امتیازات باهم جمع می‌شوند. نمره بالای آزمودنی در این مقیاس بیانگر این است که آزمودنی از حمایت اجتماعی مطلوبی برخوردار است. اعتبار این آزمون با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در دامنه‌ای از ۰/۷۴ تا ۰/۹۳ گزارش شده است. در این پژوهش اعتبار این آزمون با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در مبتلایان به ایدز ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسشنامه جهت‌گیری زندگی (R-LOT): این آزمون نسخه کوتاه شده آزمون جهت‌گیری زندگی (LOT) شی، یر، کارور و بریجز (۱۹۸۵) است که جهت‌گیری زندگی (تفاوت‌های فردی در خوش‌بینی - بدبینی) را می‌سنجد. این پرسشنامه دارای ۱۰ سؤال است که طی آن از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود تا میزان توافقشان را با هر یک از ماده‌ها، بر پایه مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای (از کاملاً مخالفم=۰ تا کاملاً موافقم=۴) درجه‌بندی کنند. شی یر و کارور (۱۹۸۵) ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس را ۰/۷۶ و ضریب اعتبار از طریق بازآزمایی را ۰/۷۹ گزارش کرده‌اند. همچنین روایی همگرا و افتراقی این آزمون با مقیاس منبع کنترل و مقیاس عزت‌نفس روزنبرگ تأیید شده‌اند. در این پژوهش اعتبار این آزمون با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در مبتلایان به ایدز ۰/۸۴ به دست آمد.

شیوه‌ی اجرا

پس از اطمینان دادن به شرکت‌کنندگان مبنی بر فاش نشدن بیماری آن‌ها پرسشنامه‌ها توسط پژوهشگر توزیع شد. پس از جمع‌آوری نمره‌گذاری و وارد نرم‌افزار آماری SPSS 22 شد.

نتایج

جدول ۱

یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	M	SD	۲
۱- جهت گیری زندگی	۸/۷۶	۴/۲۹	۰/۳۱
۲- حمایت اجتماعی	۴۸/۵۷	۱۱/۸۳	--

همانگونه که جدول فوق نشان می‌دهد ضریب همبستگی بین حمایت اجتماعی و جهت‌گیری زندگی در بیماران HIV ۰/۳۱ است که در سطح $p < ۰/۰۱$ معنادار است. مقدار R^2 نشان می‌دهد حمایت اجتماعی ۹ درصد از واریانس جهت‌گیری زندگی در مبتلایان به HIV را تبیین می‌کند. همچنین ضریب رگرسیونی استاندارد (۰/۳۲) و غیراستاندارد (۰/۳۸) نشان می‌دهد که حمایت اجتماعی نقش معنی‌داری در پیش‌بینی جهت‌گیری زندگی در مبتلایان به HIV دارد ($t = ۶/۰۱, p < ۰/۰۰۱$).

بحث

نتایج نشان داد که حمایت اجتماعی از مبتلایان به HIV می‌تواند جهت‌گیری زندگی و خوش‌بینی آنها نسبت به بهبود و سازگاری مثبت با شرایط بیماری در آن‌ها را پیش‌بینی کند. بر اساس جستجوهای انجام شده تحقیقات داخلی و خارجی اندکی که به صورت اختصاصی نقش حمایت اجتماعی در پیش‌بینی جهت‌گیری زندگی در افراد مبتلا به HIV را بررسی کرده باشند وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های کامرکو و می-یرز (۲۰۱۳) و باسواراج، ناویا و رشمی (۲۰۱۰) همسو است. در تبیین نقش حمایت اجتماعی در پیش‌بینی جهت‌گیری زندگی می‌توان بیان کرد مطابق با اسامی مدل نظری تأثیر مستقیم حمایت اجتماعی، برخورداری از حمایت اجتماعی برای سلامتی مفید است. حمایت اجتماعی، صرف نظر از این که فرد تحت تأثیر استرس و فشارهای روانی باشد یا نه، باعث می‌شود فرد از تجارب منفی زندگی پرهیز کند و این امر، اثرات سودمندی بر سلامتی دارد. بنابراین انواع حمایت اجتماعی از جمله حمایت عاطفی از این افراد می‌تواند جهت‌گیری این افراد نسبت به شرایط خود را پیش

بینی کند. اگر احساس کنند که علی رغم ابتلا به یک بیماری خاص حمایت های اجتماعی لازم از سوی دیگران را دریافت می کنند بنابراین خوش بین خواهند بود و اگر احساس کنند به علت بیماری ایدز و ویژگی های آن از سوی دیگران طرد شده اند دچار نوعی بدبینی نسبت به شرایط آینده خواهند شد.

منابع

- پیراسته مطلق، ع.، و نیک منش، ز. (۱۳۹۱). نقش معنویت در کیفیت زندگی بیماران مبتلا به ایدز. *مجله علمی پژوهشی دانشگاه شهید صدوقی یزد*. ۲۰(۵)، XX-XX.
- کارور، ج.، و شی بر، م. (۱۹۹۲). *نظریه های شخصیت*. ترجمه ی احمد رضوانی (۱۳۷۵). مشهد: آستان قدس رضوی.
- مسعودی، م.، و فرهادی، ع. (۱۳۸۴). میزان حمایت اجتماعی از افراد مبتلا به ایدز در خرم آباد. *فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی لرستان*، ۷(۳ و ۴)، ۱۴-۲۹.
- موسوی نسب، س. م. ح. (۱۳۸۴). خوش بینی- بدبینی و راهبردهای کنار آمدن: پیش بینی سازگاری روان شناختی در نوجوانان. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، ۱۴(۲)، ۲۵-۳۹.
- Barentt, B., & Weston, M. (2004). Wealth, health, HIV and economics of hope. *AIDS*, 22(2), 27- 33.
- Basavaraj, K. H., Navya, M. A., & Rashmi, R. (2010). Quality of life in HIV/AIDS. *Indian Journal Sex Transm*, 31, 75- 80.
- Carr, R. I., & Gramling, L. F. (2008). Stigma: a health barrier for women with HIV/AIDS. *Journal of Association Nurses AIDS Care*, 15 (5), 30- 39.
- Carver, C. S., Scheier, M. F., & Segerstrom, S. C. (2010). Optimism. *Clinical Psychology Review*, 1(11), xx- xx.
- Drentea, Patricia, et al. (2006). Predictors of Improvement in Social Support. *Social Sciences & Medicine*, 63, 957- 967.
- Khamarko, K., Myers, J. J., & World Health Organization. (2013). The influence of social support on the lives of HIV-infected individuals in low-and middle-income countries.
- Li, L., Wu, S., Wu, Z., Sun, S., Cui, H., & Jia, M. (2006). Understanding family support for people living with HIV/AIDS in Yunnan, China. *AIDS Behavior*, 10(5), 509- 517.
- Moreno, E. S. (2004). Collectivize social support? Elements for reconsidering the social dimension in the study of social support. *The Spanish Journal of Psychology*. 7(2), 124.
- Scheier, M. F., Carver, C. S., & Bridges, M. W. (1985). Distinguishing optimism from neuroticism (and trait anxiety, self-mastery, and self-esteem): A reevaluation of the Life Orientation Test. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 1063- 1078.
- Sherbourne, C., & Stewart, A. (1991). The MOS Social Support Survey. *Social Science and Medicine*, 32, 705- 714.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله